

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Ивайло Йорданов Дагнев,
Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив,
Медицински университет – Пловдив,
професионално направление 2.1. Филология

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“
по професионално направление 2.1. Филология,
докторска програма „Общо и сравнително езиковедие“,
Департамент „Чужди езици и култури“,
Нов български университет
с кандидат Фйола Калаба,
докторант на самостоятелна подготовка

на тема:

„Умения за писане на академичен текст на английски език на косовските студенти – проблеми и решения (Kosovo Students' Academic Writing Skills in English – Challenges and Solutions)“

Научен ръководител: **проф. д.н. Ирена Василева**

Настоящата рецензия е изготвена в качеството ми на член на научното жури, определено със **Заповед № З-РК-155/01.04.2026 г. на Ректора на Нов български университет.**

1. Значимост на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение

Предложеният за рецензиране дисертационен труд на тема „Умения за писане на академичен текст на английски език на косовските студенти – проблеми и решения (Kosovo Students' Academic Writing Skills in English – Challenges and Solutions)“ е посветен на актуален и значим проблем в областта на приложната лингвистика, чуждоезиковото обучение и академичното писане – трудностите, които студентите в Косово срещат при създаването на академични текстове на английски език.

Темата е безспорно актуална в контекста на съвременното университетско обучение, където английският език все по-устойчиво функционира като основен език на академична комуникация. За студентите, за които английският е чужд език, овладяването на академичното писане е не само езикова, но и образователна, когнитивна и професионална необходимост. Умението да се формулира теза, да се изгражда аргументация, да се работи с източници, да се използва подходяща

академична лексика и да се спазват жанрови и езикови конвенции е ключово за успешното участие в академичната общност.

Изследването е особено значимо, защото се фокусира върху контекста на Косово – образователна среда, която остава сравнително по-слабо представена в международните изследвания върху академичното писане на английски език като чужд. В този смисъл дисертацията запълва реална изследователска празнина. Тя не се ограничава до общо описание на трудностите при академичното писане, а ги разглежда през конкретни емпирични данни: студентски есета, студентски анкети и преподавателски анкети.

Темата има и ясно изразена научно-приложна стойност. Резултатите от труда могат да бъдат използвани при разработване и усъвършенстване на курсове по академичен английски език, английски език за академични цели, семинар по академично писане и други университетски дисциплини, в които писането на английски език е основен компонент. Практическата насоченост на труда е едно от неговите съществени достойнства.

2. Обща характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд е структуриран логично и последователно. Той включва увод, теоретичен обзор, методология, представяне и обсъждане на резултатите, заключение и предложения, ограничения на изследването, библиография и приложения. Тази структура съответства на утвърдените стандарти за дисертационно изследване и позволява ясно проследяване на движението от теоретичната рамка към емпиричния анализ и формулирането на изводи.

Обект на изследването е академичното писане на английски език от студенти, за които английският е чужд език. Предмет на изследването са трудностите при създаването на академично есе, както и стратегиите, които студентите и преподавателите свързват с преодоляването на тези трудности. В този смисъл трудът има добре очертан фокус: той изследва не академичното писане изобщо, а конкретно писането на есе в англоезичен университетски контекст.

Изследователските въпроси са ясно формулирани и обхващат няколко взаимосвързани аспекта: какви трудности срещат студентите в Косово при писане на есе на английски език; какви грешки се наблюдават в техните текстове; какви техники използват студентите в процеса на писане; какви затруднения срещат преподавателите при преподаването на писане; и кои стратегии последните смятат за най-подходящи за подобряване на студентската писмена компетентност.

Теоретичната част на дисертацията разглежда основни понятия и изследователски направления, свързани с академичното писане, есето като академичен жанр, проблемите при писане на чужд език, анализа на грешките, класификацията на грешките, граматичните грешки, подходите към преподаването на писане и ролята на изкуствения интелект в процеса на създаване на текстове. Като предимство на труда може да се посочи стремежът на докторантката да постави академичното писане в по-широк контекст – не само като езикова техника, а като сложна дейност, която включва

планиране, структуриране, аргументация, редактиране и съобразяване с академични конвенции.

Особено важно място в теоретичната рамка заема анализът на грешките. Този избор е методологически оправдан, защото позволява проблемните области за студентите да бъдат описани не само интуитивно или анкетно, а въз основа на реално наблюдавани езикови данни. В дисертацията грешките са разглеждани като индикатори за междинното състояние на чуждоезиковата компетентност на студентите и като основа за формулиране на педагогически препоръки.

3. Оценка на методологията и емпиричното изследване

Методологията на дисертацията е адекватна на поставената цел и на изследователските въпроси. Изследването е организирано в два основни етапа. Първият етап представлява качествен анализ на 50 аргументативни есета с обем между 1000 и 1500 думи, написани от студенти, обучаващи се в курсове по английски език и академично писане. Вторият етап включва анкетно проучване сред 400 студенти и 40 преподаватели .

Това съчетаване на анализ на реални студентски текстове с анкетни данни е едно от силните страни на труда. То дава възможност за паралел между реалните пропуски, субективното усещане на студентите за техните дефицити и преценката на преподавателя по отношение на тези проблеми. Така дисертацията избягва едностранчивостта и предлага по-балансирана картина на изследвания проблем.

Емпиричната част представлява най-съществената част от дисертацията. Анализът на студентските есета показва, че предизвикателствата при академичното писане са многопластови. Те включват граматични грешки, проблеми в структурата на изречението, пунктуационни затруднения, грешки при употребата на предлози и членове, както и проблеми в организацията на текста. Особено показателно е, че пунктуационните грешки се открояват като съществен проблем, докато студентите невинаги ги разпознават като основен дефицит. Това разминаване между реално наблюдаваните грешки и студентската самооценка е важен резултат, защото разкрива необходимостта от по-системна обратна връзка и развитие на метаезикова осъзнатост.

Положително следва да се оцени и фактът, че докторантката не свежда академичното писане единствено до граматическа коректност. В труда се разглеждат и проблеми, свързани с организацията на есето, логическата последователност, развитието на аргументацията, използването на преходи и постигането на кохезия и кохерентност. Това е от съществено значение, защото академичното писане изисква не само съставяне на правилни изречения, а цялостно изграждане на смислово, логически и жанрово адекватен текст.

Анкетното проучване сред студентите допълва анализа, като очертава проблемните области при генерирането на идеи, планирането на текста, интегрирането на източници, изграждането на структурата на есето, формулирането на теза, използването на академична лексика и редактирането на готовия текст. По този начин се потвърждава

изводът, че академичното писане е комплексна компетентност, в която се преплитат езикови, когнитивни, реторически и учебни умения.

Като силна страна на емпиричния дизайн може да се посочи включването на преподавателската перспектива. Преподавателите открояват като водещи проблеми липсата на критическо мислене, затрудненията при изграждане на ясна и последователна аргументация, ограничения академичен речник, недостатъчно развитите умения за академично четене и трудностите при работа с източници. Тези наблюдения разширяват анализа отвъд равнището на езиковата форма и свидетелстват за това, че трудностите на студентите при съставяне на академичен текст са свързани с по-общи академични практики.

Като цяло емпиричният материал е достатъчно разнообразен и добре подбран за целите на изследването. Използването на 50 есета, 400 студентски анкети и 40 преподавателски анкети дава основание за обосновани изводи в рамките на изследвания контекст. Докторантката демонстрира умение да събира, систематизира и интерпретира емпирични данни, както и да извежда от тях педагогически релевантни заключения.

4. Оценка на научните и научно-приложните приноси

Представеният дисертационен труд има няколко ясно откроявани приноса. На първо място, той систематизира предизвикателствата при академичното писане на английски език от студенти в Косово. Това е важен принос, тъй като проблематиката не е достатъчно широко изследвана в този конкретен образователен и социологически контекст.

На второ място, трудът предлага емпирично обоснована класификация и анализ на грешките в студентските есета. Чрез анализа на реални писмени работи докторантката очертава кои типове грешки са най-често срещани и кои аспекти на писането изискват най-голямо педагогическо внимание. Този принос има както описателна, така и приложна стойност.

На трето място, дисертацията съпоставя три перспективи: реалните писмени продукти на студентите, студентската самооценка и преподавателските наблюдения. Тази триангулация на данните е съществено предимство, защото позволява да се идентифицират както обективно установими трудности, така и разминавания между възприятието и реална писмена практика.

На четвърто място, трудът формулира практически приложими препоръки за подобряване на обучението по академично писане. Сред тях се открояват необходимостта от повече системна практика, целенасочена обратна връзка, работа върху структурата на есето, упражнения за интегриране на източници, развитие на критическо мислене, обучение по редактиране, както и по-осъзнато използване на дигитални и инструменти, свързани с ИИ.

Научно-приложната стойност на труда се състои именно в неговата възможност да бъде използван от преподаватели, университетски програми, центрове за академично писане и институции, които разработват курсове по английски език за академични цели.

Дисертацията има потенциал да послужи като основа за разработване на по-ефективни учебни материали и стратегии за подкрепа на студентите.

5. Оценка на академичния профил, CV и публикациите на докторантката

Професионалният профил на докторантката е пряко свързан с темата на дисертационния труд. Академичната и професионалната биография на Фйола Калаба показва последователна насоченост към английския език, превода и преподаването. Тя има бакалавърска степен по английски език и литература и магистърска степен по професионален превод и интерпретация от Университет „Хасан Прищина“. Тази образователна подготовка е релевантна за тематиката на труда и осигурява добра основа за изследване в областта на английския език, приложната лингвистика и академичната комуникация .

Докторантката има и значителен преподавателски опит в областта на английския език. Тя е преподавала семинар по писане, въведение в академичния английски, публично говорене и техническа комуникация в RIT Kosovo College. Водила е също курсове по английски език за академични цели, подготвителна програма за кандидат-студенти, бизнес английски и подготовка за TOEFL/IELTS. Този опит е особено важен, защото подкрепя извода, че изследователският проблем не е избран случайно или само теоретично, а произтича от реална преподавателска практика.

Особено значим е опитът ѝ в курсовете по академичен английски и писане. Именно в тези курсове се проявяват проблемите, които дисертацията анализира: трудности при структуриране на текст, формулиране на теза, развитие на аргументация, използване на академична лексика, редактиране и съобразяване с жанровите норми. Поради това може да се приеме, че докторантката познава изследвания проблем не само като теоретичен обект, но и като част от ежедневната педагогическа практика.

Публикационната активност на докторантката също е тематично свързана с дисертационния труд. В приложената автобиография са посочени публикации, които разглеждат граматичния анализ на грешките в академични есета на университетски студенти в Косово, както и преподавателските перспективи относно трудностите и стратегиите за подобряване на академичното писане . Тези публикации са пряко свързани с двата основни емпирични етапа на дисертацията – анализа на студентските писмени работи и анкетното проучване сред преподаватели.

Статията върху граматичния анализ на грешките в академични есета е от ключово значение, защото съответства на първия етап от дисертационното изследване. Тя разкрива способността на докторантката да прилага методологията на анализа на грешките към реален корпус от студентски текстове и да извежда систематични наблюдения. Статията, посветена на преподавателските гледни точки, от своя страна, съответства на втория етап от изследването и илюстрира интереса ѝ към педагогическите стратегии за подобряване на академичното писане.

Следва да се отбележи и участието на докторантката в научни форуми, включително конференции във Виена и София, където са представени теми, свързани с академичното

писане и с трудностите при превода на идиоматични изрази от английски на албански език . Това участие допълва академичния профил на Фйола Калаба и е доказателство за активността ѝ в областта на приложната лингвистика, чуждоезиковото обучение и междуезиковата комуникация.

В обобщение, CV-то и публикациите на Фйола Калаба подкрепят положителната оценка за дисертационния труд. Те показват последователност между образование, преподавателска практика, изследователски интереси и научна продукция. Докторантката демонстрира профил на млад изследовател и преподавател, чиято работа е насочена към реални проблеми на академичното писане в чуждоезиков контекст.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът представя коректно основното съдържание на дисертационния труд. В него са отразени темата, целите, изследователските въпроси, методологията, основните резултати и изводи от изследването. Структурата на автореферата следва логиката на дисертацията и дава достатъчно ясна представа за нейния обхват и приноси моменти.

Положително следва да се оцени, че авторефератът представя както теоретичната рамка, така и емпиричната част на изследването. В него са включени основните данни за двуетапния дизайн на изследването, включително анализа на 50 студентски есета, анкетата сред 400 студенти и анкетата сред 40 преподаватели . Това позволява на читателя да се ориентира в мащаба и характера на проведеното изследване.

Авторефератът изпълнява своята функция да представи в синтезиран вид съдържанието на дисертационния труд. Той отразява вярно основните резултати и не създава разминаване между заявените приноси и реално представеното в дисертацията.

7. Бележки и препоръки

Наред с посочените положителни страни могат да бъдат направени и някои бележки и препоръки. На места анализът остава по-скоро описателен, без да се достига до по-задълбочена интерпретация на наблюдаваните явления. Това се отнася най-вече до връзката между отделните типове грешки и по-широките причини за тяхната поява.

Част от направените на предзащитата бележки са отчетени във финалния вариант на дисертацията. По-ясно са разграничени двата етапа на изследването – анализът на студентските есета и анкетното проучване сред студенти и преподаватели. Включен е и отделен анализ на организацията на есетата, което донякъде разширява първоначално доминиращия анализ на граматичните и механичните грешки. Освен това във финалния вариант са формулирани ограничения на изследването, което свидетелства за по-коректно осъзнаване на обхвата и границите на направените изводи.

Въпреки това, на концептуално равнище остава известна нееднозначност между заявения обект на изследване – академичното есе като жанр – и реално анализирания показател, които са в значителна степен насочени към граматични и езикови характеристики. В този смисъл фокусът на анализа се измества към общата езикова

компетентност, което частично ограничава обобщенията относно академичното писане като специфична дискурсивна практика.

На второ място, в теоретичната част има места, които биха могли да бъдат съкратени или по-ясно свързани с последващия емпиричен анализ. Някои подраздели имат обзорен характер и биха спечелили от по-ясно извеждане на връзката между разгледаните теоретични постановки и конкретните аналитични категории, използвани в емпиричното изследване.

На трето място, макар извадката от 400 студенти и 40 преподаватели да е значима за дисертационно изследване, корпусът от 50 студентски есета би могъл да бъде разширен в бъдещи изследвания. По-голям корпус би позволил по-детайлни съпоставки между различни групи студенти, нива на владеене на английски език, типове университети или видове курсове.

В едно бъдещо развитие на изследването би могло да включи качествени методи като интервюта, фокус групи или наблюдение на процеса на писане. Това би позволило по-задълбочено разбиране на начина, по който студентите планират, пишат, редактират и използват обратна връзка. Подобен подход би допълнил настоящото изследване, което успешно съчетава анализ на писмени продукти и анкетни данни.

Тези бележки не намаляват стойността на дисертационния труд. Те по-скоро очертават възможности за бъдещо развитие на изследването и за по-нататъшна работа в областта на академичното писане на английски език като чужд език.

8. Заключение

Дисертационният труд на Фйола Калаба представлява актуално, самостоятелно и практически значимо изследване в областта на приложната лингвистика и чуждоезиковото академично писане. Той разглежда важен проблем, който има пряко отношение към качеството на университетското образование и към подготовката на студентите за участие в англоезична академична среда.

Трудът демонстрира добра ориентация в проблематиката и адекватно избран изследователски дизайн. Представените резултати са убедителни и имат ясна практическа насоченост.

С оглед на актуалността на темата, адекватността на методологията, обема и характера на емпиричния материал, постигнатите резултати, професионалния профил и публикационната активност на докторантката, давам положителна оценка на дисертационния труд.

Считам, че дисертационният труд отговаря на изискванията за придобиване на образователната и научна степен „доктор“, и предлагам на уважаемото научно жури да присъди на Фйола Калаба образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 2.1. Филология.

Дата: 04.05.2026 г.

Рецензент:

/доц. д-р Ивайло Дагнев/